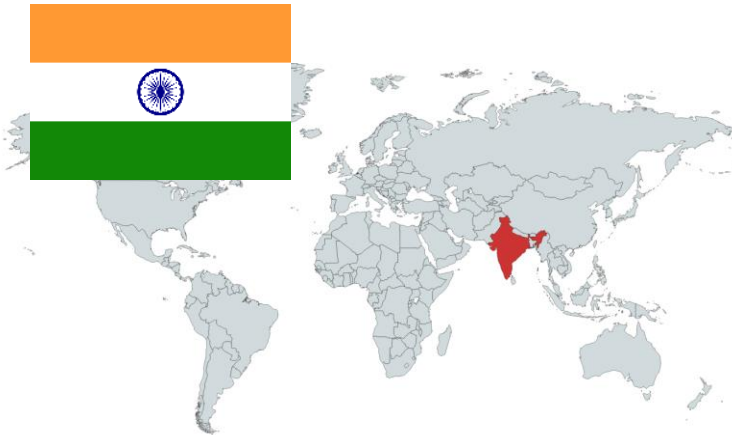

הרפובליקה של הודו

סקירה כלכלית

נובמבר 2020

רקע ונתונים כלליים¹

שטח: הודו 3,287,263 קמ"ר (8 מתוך 254)

ישראל 22,072 קמ"ר (153 מתוך 254)

אוכלוסייה: 1.3 מיליארד נפש

עיר בירה: ניו דלהי

משטר: רפובליקה פדרלית פרלמנטרית

ראש ממשלה: נרנדרה מודי, [Narendra Modi](#) -

מכהן בתפקיד ממאי 2014, נבחר שנית במאי 2019 לכהונה נוספת של 5 שנים.

שפה רשמית: אנגלית + 22 שפות מקומיות רשמיות (רק 30% מהאוכלוסייה דוברי הינדית)

מטבע: רופי הודי INR

1 דולר = 73 רופי הודי

גאוגרפיה:

הודו נמצאת בדרום אסיה ושוכנת על רוב תת-היבשת ההודית. תת-היבשת היא חצי אי המוקף משלושת עבריו באוקיינוס ההודי על גבול הים הערבי ומפרץ בנגל. הודו חולקת גבולות יבשתיים באורך של כ-13,888 ק"מ:

- עם פקיסטן במערב-צפון מערב;
- עם נפאל, סין ובהוטן בצפון-צפון מזרח;
- עם בנגלדש ומיאנמר במזרח.

להודו קו חוף באוקיינוס ההודי, שאורכו למעלה מ-7,000 ק"מ. מלבד מדינות אלה, קרובה הודו למדינות האי סרי לנקה והאיים המלדיביים באוקיינוס ההודי. 9 מדינות החוף גוג'אראט, מהרשטרה, גואה, קרנטקה, קרלה, טאמיל נאדו, אנדרה פראדש, אוריסה ובנגאל המערבית הם ביתם של 12 הנמלים העיקריים של הודו.

הודו היא הדמוקרטיה הגדולה ביותר בעולם. היא מורכבת מפדרציה של 29 מדינות, 6 טריטוריות איחוד ועוד טריטוריה אחת עצמאית - מדינת דלהי, הבירה. בכל מדינה השלטון נבחר בבחירות מקומיות, בעוד שב טריטוריות האיחוד השלטון נקבע ע"י הממשל הפדרלי.

לאחרונה קיבל הפרלמנט בהודו החלטה על יצירת הפרדה במעמד הרשמי של ג'אמו, קשמיר וחבל לדאק. לדאק קיבלה מעמד של מדינה עצמאית הנפרדת מג'אמו וקשמיר. גם ג'אמו וקשמיר איבדו את מעמדם האוטונומי ולפיכך נהנים אזרחי חבלי ארץ זו ממעמד שווה למעמד כל אזרחי הרפובליקה, כאשר חוקי הרפובליקה הוחלו על אזרחי חבלי הארץ המדוברים.

¹CIA The World Factbook, The World Bank

אינדיקטורים כלכליים מרכזיים לשנת 2019²

ישראל	הודו	
\$387.7	\$2,935.6	תמ"ג נומינלי GDP, current prices Billions of U.S. dollars
\$39,121	\$8,378	תמ"ג לנפש במונחי PPP Purchasing power parity; international dollars per capita
3.50%	4.2%	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth 2019
3.40%	6.1%	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth 2018
3.60%	7.0%	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth 2017
0.8%	4.5%	שיעור האינפלציה Inflation rate, average consumer prices
3.8%	אין נתונים	שיעור האבטלה אם רשום 0 סימן שאין מידע
35	63	קלות עשיית עסקים ציון בין 1-190 כאשר ציון נמוך מבטא תוצאה טובה
76.7	61.4	מדד התחרותיות ציון מ- 0-100 100 מבטא את הציון הטוב ביותר
AA-	BBB-	דירוג אשראי S&P

רקע כללי / כלכלי

כלכלת הודו היא השלישית בגודלה באסיה (אחרי סין ויפן) והשביעית בגודלה בעולם. כלכלתה מגוונת ומקיפה וכוללת: חקלאות כפרית מסורתית ומודרנית, עבודות יד, מגוון תעשיות מודרניות ומסורתיות וכן שירותים. כמחצית מכוח העבודה בהודו עוסקים בחקלאות, ברם: דווקא מגזר השירותים בהודו, הוא שמהווה מקור עיקרי לצמיחה כלכלית בעודו מעסיק כשליש מכוח העבודה בלבד. ענף השירותים נסמך על אוכלוסייה גדולה ומשכילה הדוברת אנגלית, הענף מהווה כשליש מהתפוקה ומעצים את כוחה של הודו כיצואנית שירותי IT \ ICT ענקית, המספקת מגוון שירותים עסקיים ושירותי עיבוד תוכנה.

לצד התחזקות משמעותית של מגזרי השירותים וההיי-טק ההודיים – המעסיק 31.5% מכוח העבודה ואחראי על 53.9% מערך מוסף גולמי - וחשיבותם של אוצרות הטבע (כולל פחם, ברזל, גז טבעי, יהלומים ונפט), עדיין תופס המגזר החקלאי מקום מרכזי במשק. למעשה, המגזר החקלאי מעסיק כ-43.86% מכוח

IMF, The World Bank, World Economic Forum²

העבודה במדינה, אך מניב כ-17.1% מערך מוסף גולמי בלבד. הסקטור התעשייתי מעסיק כ-24.7% מכוח העבודה בהודו ותורם לערך מוסף גולמי כ-29.1% (נתוני הממשלה 2017-2018).

ב-1991, על רקע קריסת ברית המועצות לשעבר וההתקרבות אל מדינות המערב, החליטה הודו על שינוי כיוון כלכלי – חברתי. רפורמות כלכליות הוכרזו ב-1991 ואלו נועדו למתן את הריכוזיות הכלכלית ולמשוך השקעות זרות. הרפורמות העלו את הודו על מסלול צמיחה יציבה, לצד גידול מרשים בהשקעות הזרות, ביתרות המט"ח ובייצוא. בהדרגה, הפכה הודו ממדינה המקיימת כלכלה סגורה לכלכלה פתוחה יותר, המקבלת בשעריה מוצרים מיובאים ממדינות זרות ומאפשרת כניסת משקיעים והשקעות זרות (FDI) לשווקיה. הפתיחה ההדרגתית של המדינה להשקעות זרות, תוך הפחתת השליטה הבריטית על התעשייה, הסרת מחסומי הצמיחה והגברת שיתופי פעולה טכנולוגיים, הביאו לגידול ניכר ברמת הצמיחה השנתית.

צמיחתה הכלכלית של הודו החלה להאט ב-2011, בשל ירידה בהשקעות, אינפלציה גבוהה ופסימיות בקרב המשקיעים לגבי מחויבות הממשל לרפורמות. ואולם, בשנים 2014 ו-2015 שוב חרגה הצמיחה מרמת ה-7% בשנה ואף הגיעה ל-7.3% ב-2018. את הגידול בצמיחה ניתן לייחס לשינוי לחיוב שחל ב-2014 באופן שבו נתפסת הודו כיעד השקעה, על רקע ירידת הגירעון הממשלתי והציפיות לרפורמות כלכליות לאחר הבחירות.

יש לציין כי מדינותיה של הודו (States) נבדלות זו מזו לעיתים בצורה קיצונית, ברמת הצמיחה ובהתנהלותן הכלכלית ולא כולן נהנות מפירות הצמיחה. בנוסף, הודו עדיין מתמודדת עם אפליית נשים בשוק העבודה, היעדר מערך יעיל לייצור והפצה, היעדר אכיפה יעילה של זכויות קניין רוחני (IP) ופטנטים, מציאות תחרותית מאתגרת, תשתיות מגבילות, היעדר תשתית חקלאית מודרנית, מחסור בהזדמנויות תעסוקתיות 'לא חקלאיות', היעדר השכלה בסיסית בקרב חלקים נרחבים באוכלוסייה, היעדר הכשרה מקצועית להמונים, זמינות מוגבלת של מוסדות להשכלה גבוהה ומגמת עיור והגירה מהמרחב הכפרי אל העיר. כל אלו ועוד מהווים אתגרים מעכבי צמיחה. לזכות הודו עומדות עוצמותיה המסורתיות: אוכלוסייה צעירה, תהליך עיור אינטנסיבי, שליטת רבים בשפה האנגלית, רעב להצלחה וחיסכון פרטי גבוה. בנוסף, הממשלה פועלת לריסון הגרעון ולהמרצת ההשקעות הזרות מחד והשקעות הממשלה בתשתית מאידך.

תעשיות בולטות/ מאפייני הכלכלה המקומית³

נתוני סחר:

שנה	סכום יצוא לעולם במיליארדי דולרים	סכום יבוא מהעולם במיליארדי דולרים	מאזן מסחרי
2019	\$323.3	\$478.9	-\$155.6
2018	\$322.5	\$507.6	-\$185.1
2017	\$294.4	\$444.1	-\$149.7

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2019:

יצוא

מאזן מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היצוא של הודו	יצוא במיליארדי דולרים	
\$19	16.7%	\$54	ארה"ב
-\$51	5.3%	\$17	סין
-\$1	9.1%	\$29	איחוד האמירויות הערביות
-\$5	3.6%	\$11	הונג קונג
-\$4	3.3%	\$11	סינגפור

מוצרי היצוא העיקריים הם: מוצרי נפט, אבנים יקרות, רכב, מכונות, ברזל ופלדה, כימיקלים, פארמה, דגנים, ביגוד.

³ הלמ"ס, Un Comtrade

יבוא

גירעון מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היבוא של הודו	יבוא במיליארדי דולרים	
19\$	7,3%	\$35	ארה"ב
-\$51	14,2%	\$68	סין
-\$1	6,3%	\$30	איחוד האמירויות הערביות
-\$21	5,6%	\$27	ערב הסעודית
-\$20	4,6%	\$22	עיראק

מוצרי היבוא העיקריים הם: נפט גולמי, אבנים יקרות, מכונות, כימיקלים, דשנים, פלסטיק, ברזל ופלדה.

סקטורים מרכזיים בכלכלה

סקטור השירותים - מהווה 55.6% מהתמ"ג והינו הסקטור הצומח ביותר. כ-55% מה- FDI המגיעים להודו הם מתחום השירותים שמייצר יותר מקומות עבודה חדשים במדינה מכל תחום אחר. טכנולוגיית מידע ומיקור חוץ של תהליכים עסקיים הם בין השירותים הצומחים ביותר בהודו.

תעשייה חכמה/ ייצור מתקדם - מהווה את אחד ממגזרי הצמיחה הגבוהים בהודו. ראש ממשלת הודו, מר נרנדרה מודי, השיק את תכנית 'Make in India' במטרה למצב את הודו כמרכז ייצור עולמי ולהעניק הכרה עולמית לכלכלה ההודית. ענף הייצור תורם כיום 16-17% לתוצר של המדינה. הממשלה שואפת לייצר 100 מיליון משרות חדשות במגזר עד שנת 2022 ולהגדיל את חלקו של ענף הייצור בתוצר של המדינה ל-25% עד שנת 2025. תודות לתכנית הממשלתית, Make in India, הודו נמצאת בדרך להפוך למוקד לייצור היי-טק, שכן מספר ענקיות עולמיות כבר הקימו או הינן בהליך הקמת פסי ייצור במדינה.

אגרו-טכנולוגיה וחקלאות - החקלאות מהווה את אחד הסקטורים הגדולים בהודו, שהינה גם אחת מיצרניות המזון הגדולות בעולם. הודו מייצרת כמויות גדולות של קטניות, חלב, תה, אגוזים, חיטה, אורז, סוכר, כותנה, דגים ועוד. הייצור הנרחב של מזון, המשמש הן לצריכה מקומית והן ליצוא החקלאי בהודו, הופך את הודו לאחת מ-10 יצואניות המזון הגדולות בעולם. ממשלת הודו משקיעה תקציבים רבים בענף החקלאות, בעידוד גידולים באזורים נבחרים ואף במחקר ופיתוח. הסקטור החקלאי מעסיק כ-49% מכוח העבודה בהודו ומהווה את העיסוק המרכזי של האוכלוסייה בחלקים נרחבים במדינה. עם זאת, חלקו של ענף החקלאות בתמ"ג עומד על כ-17% בלבד, דבר המעיד על הפרודוקטיביות הנמוכה המאפיינת את הענף.

מים, סביבה ושפכים - אספקת מים מהווה כיום אתגר משמעותי וחשוב עבור הודו. זאת, בשל הגידול העצום באוכלוסייה, קצב הפיתוח המהיר, תשתיות המים הרעועות, הטיפול הלקוי בשפכים, איכות המים הירודה והניהול הבעייתי של משק המים. ניהול משאבי המים הקיימים ושדרוג תשתיות המים, הן מהמשימות החשובות ביותר העומדות בפני ממשלת הודו. מגוון פעילויות הפיתוח צפויות להביא את סקטור המים והטיפול בשפכים לצמיחה שנתית של כ-10% במהלך השנים הקרובות.

טלקומוניקציה - הודו היא שוק הטלקומוניקציה השני בגודלו בעולם. ניתן לחלק את שוק זה לשלושה חלקים עיקריים – שירותי תקשורת אלחוטיים, קווים ניידים ואינטרנט. פלח השוק האלחוטי היווה 98.25% מסך בסיס המנויים החל מינואר 2020. תושבי הכפרים היוו 43.69% מכלל מנויי הטלפון נכון לינואר 2020.

פארמה, ביוטכנולוגיה ומכשור רפואי - הביקוש המקומי לתרופות בהודו הולך וגדל במהירות, זאת בעיקר על רקע הגידול בהכנסה הפרטית והעליה בשכירות מחלות כרוניות. כמו כן, ישנה עלייה בדרישה לתרופות יקרות ומתקדמות בקרב מעמד הביניים הגדל. מגמות אלה צפויות להביא את שוק הפארמה ההודי לצמיחה שנתית ממוצעת של כ-5.2% בין השנים 2017-2021. תחום התרופות בהודו מוערך בכ-40 מיליארד דולר, כאשר 32 מיליארד דולר מתוכם מיוחסים לתחום הפרמקולוגיה ו-8 מיליארד דולר ל-API (Active Pharmaceutical Ingredient). הודו הינה הספקית הגדולה ביותר של תרופות גנריות ברחבי העולם. מגזר התרופות ההודי מספק למעלה מ-50% מהביקוש העולמי לחיסונים שונים, 40% מהביקוש הגנרי בארה"ב ו-25% מכלל התרופות בבריטניה. מחזור שוק התרופות המקומי בהודו הגיע ל-20.03 מיליארד דולר בשנת 2019, עם עלייה של 9.8 אחוזים לעומת השנה שעברה, 18.12 מיליארד דולר בשנת 2018.

תעשייה ביטחונית - עם ייצור מקומי מוגבל ורמה טכנולוגית נמוכה יחסית, הופיעה הודו לראשונה, בשנת 2020, בין שלושת המדינות המובילות בעולם מבחינת הוצאות ביטחוניות (אחרי ארה"ב וסין). התעשיות הביטחוניות בישראל ובהודו מקיימות קשרים הדוקים וכיום הודו היא קניינית משמעותית של ציוד צבאי ישראלי.

אבני החן והתכשיטים – ענף זה בהודו הינו מהגדולים בעולם והוא תורם כ-29% לצריכת התכשיטים העולמית. הענף הוא ביתן של יותר מ-300,000 חברות, אשר תורמות כ-7% לתוצר המקומי הגולמי של הודו, 15% לייצוא הסחורות הכולל שלה ומעסיקות מעל ל-4.64 מיליון עובדים. כיום 14 מתוך 15 יהלומים הנמכרים ברחבי העולם מלוטשים או נחתכים בהודו. ממשלת הודו שמה לעצמה יעד של ייצוא תכשיטים בסך 80 מיליארד דולר בחמש השנים הבאות החל מ-2019.

סקטורים כלכליים מרכזיים כמנופי צמיחה

תשתיות

למרות האתגרים הכלכליים, ממשלת הודו ממשיכה להשקיע יותר - באמצעות שלל פרויקטים של תשתיות הכוללות כבישים מהירים, קווי רכבת ומסדרונות משא. עם דחיפה גדולה מכיוון הממשלה לתשתיות ציבוריות ובנייה, משקיעים וספקי משנה יכולים לצפות לתשואות טובות ורווחים מחברות קבלניות בתחום התשתיות. כשהודו עדיין בפיגור במרחב התשתיות, יש הרבה פוטנציאל לטווח הרחוק, לכל הפחות לארבע השנים הבאות של ממשל מודי. הודות להוצאות הגבוהות בתשתיות, ענפים נלווים אחרים כמו ענף המלט או חברות ניהול פרויקטים בסקטור זה ייהנו משלל הזדמנויות.

רכב

למרות היותה של הודו שוק הרכבים הרביעי בגודלו בעולם עם נתח של 40% במו"פ העולמי, תחום הרכב בהודו נמצא בירידה בשנים האחרונות, עוד טרם מגפת הקורונה, וזאת עקב השפל במכירות הרכב אצל מרבית המותגים. שנת הכספים הנוכחית הייתה הגרועה ביותר בענף הרכב עם ירידה של 15% בייצור. למרות מצבו המדשדש של הסקטור כיום, ישנה ציפייה לצמיחתו החוזרת בעתיד הקרוב וזאת בזכות ההוצאות הגוברות של הממשלה לתשתיות ציבוריות, מדיניות לעידוד הגדלת מספר הרכבים החשמליים והפחתת זיהום האוויר, יחד עם המגמה המחזורית (גבוהה ונמוכה כל 4 עד 5 שנים) הספציפית למגזר זה.

פארמה, ציוד רפואי ובריאות דיגיטלית

היצוא הגבוה של תרופות למדינות שכנות וההשקעה המסיבית בפיתוחים בכדי לעמוד בדרישות המגפה ידחפו את צמיחת סקטור זה גבוה יותר משניבאו התחזיות. הודו הינה השוק הרביעי בגודלו בעולם למכשירים רפואיים ולו קצב צמיחה של 15.8% בשנה. 250 הסטארטאפים בסקטור זה מהווים גם הם כוח משמעותי בצמיחה והחדשנות באקוסיסטם המקומי.

טכנולוגיית מידע

תעשיית טכנולוגיית המידע ההודית (IT), שהינה קטליזטור צמיחה מרכזי בכלכלה, חוותה לא מעט שינויים ארגוניים במהלך מגפת הקורונה. עם כניסתו לתוקף של הסגר במדינה עברו חברות ה-IT למודל העסקה מהבית שהביא באופן עקיף גם לקיצוץ במשרות וירידה בהוצאות השכירות. בעוד שחלק מחברות אלה עשויות להמשיך במדיניות עבודה זו גם לאחר הורדתן החלקית או המלאה של המגבלות הקשורות בנהלי עבודה מקובלים, ישנה ציפייה כי סקטור זה יאמץ ויטמיע מודלי עבודה חדשניים לטובת העלאת היעילות התפעולית של החברות.

מוצרי אלקטרוניקה

על פי נתוני קרן המותג ההודית (IBEF), הצריכה הפרטית למוצרים אלקטרוניים צפויה להכפיל את ערכה הנוכחי ולהגיע עד 2025 ל-21 מיליארד דולר. זאת לאור עלייה משמעותית בצריכה הפרטית של השכבות העניות מהאזורים הכפריים בהודו אשר כוח הקנייה שלהם למכשירי חשמל אלקטרוניים כמו מקררים, טלוויזיות, מזגנים וכו' טרם הגיע למלא הפוטנציאל.

מוקד בינלאומי לייצור מתקדם

בדוח הכלכלי העולמי דיווחה קרן המטבע הבינלאומית כי הודו משתייכת לקטגוריית הכלכלות המתעוררות עם הצמיחה המהירה בעולם. מגפת הקורונה לצד ההתחממות הפוליטית של סין בזירה הבינלאומית, הובילה מדינות רבות, ביניהן יפן, להורות לחברותיהן בסין להעביר את פעילותן למדינות אחרות, ולשם כך הן מציעות מיליארדים עבור המעבר. הודו בהחלט מכוונת להרוויח מהתנועה הזאת ולמסד את עצמה כמעצמת ייצור מובילה אשר מספקת אלטרנטיבה איכותית לסין.

סקטורים ותחומים נוספים המהווים פוטנציאל עסקי עבור חברות ישראליות: סייבר, פינטק, מסחר מקוון, אנרגיה \ אנרגיה מתחדשת, תחבורה חכמה, ערים חכמות.

הסכמי בילטרליים משמעותיים של הודו עם יתר מדינות העולם:

גושי סחר:

● BRICS : כן

● ASEAN : כן

ארגונים בינ"ל:

- OECD : לא

- WTO : כן (ינואר 1995)

מדינות שאיתן להודו יש הסכם סחר: סרי לנקה, סינגפור, תאילנד, מלזיה
הסכמי העדפה: צ'ילה, אפגניסטן, מרקוסור (MERCOSUR)

יוזמות מרכזיות של ממשלת הודו בשנתיים האחרונות

- **Atmanirbhar Bharat Abhiyan** – תכנית self-reliant Indian הוכרזה במאי 2020 במטרה לנתק את התלות הכלכלית הגדולה של הודו ממדינות העולם. התכנית הציגה חבילה של תמיכה ותמריצים כלכליים בהיקף של 265 מיליארד דולר, כאשר סכום זה כולל חבילה של הקלות עבור שכבת עניי המדינה, וזאת במטרה לסייע לאוכלוסיות המוחלשות להתגבר על הקשיים שנגרמו על ידי מגיפת ה-COVID19 והנעילה של גבולות המדינה על ידי הממשלה.
- **רפורמת ה-GST** – רפורמת ה-GST – יולי 2017, הממשלה הציגה מס חדש (GST-Goods & Services Tax) על סחורות ושירותים במקום שורה של 14 מסים לא ישירים (בתעריפים שונים במדינות שונות) במטרה להפוך את הודו לשוק אחיד יותר, בעל משטר מס קבוע וידוע מראש בכל הרפובליקה. [למידע נוסף](#)
- **UPI** – מערכת תשלום שפותחה על מנת להקל על העברת כספים בין הבנקים והקטנת שימוש במזומנים וכרטיסי אשראי. זאת, באמצעות מעבר לביצוע תשלומים ממכשירים ניידים. [למידע נוסף](#)
- **Make in India** – תכנית ממשלתית למשיכת השקעות זרות ועידוד חברות זרות לייצר בהודו. תכנית זו נועדה לצמצם התלות של הודו ביבוא, להקטין את הגרעון המסחרי ולעודד צמיחה. [למידע נוסף](#)
- **DIGITAL INDIA** – תכנית שעיקרה העברת פסי ייצור בתחום האלקטרוניקה להודו, תחת הכותרת של MII. [למידע נוסף](#)
- **NMCG** – צוות המשימה הלאומי לשיקום וניקוי נהר הגנגס – תוכנית טיהור הנהר הקדוש להינדים בהובלת מודי. התכנית מציעה מימון פיילוטים של חברות מקומיות וזרות בכפוף להצלחה בתהליך הוכחת ההתכנות והאתגר שיוצב בפני החברות המשתתפות [למידע נוסף](#)

- **תכנית 100 הערים החכמות** – התכנית הממשלתית להקמת 100 ערים חכמות, שיקום ופיתוח 500 ערים \ כפרים נוספים ושיקום אורבני של ערים בעלות פוטנציאל תיירות. [למידע נוסף](#)
- רפורמת השטרות (**Demonetisation**) - בנובמבר 2016 הודיעה ממשלת הודו על ביטול מעמדם החוקי של השטרות 500 ו-1000 רופי - כ-86% מן המזומנים שבמחזור – באופן מייד. [למידע נוסף](#)
- איושמן באהאראט (**Ayushman Bharat Yojana**)- רפורמת הבריאות (**ModiCare**) - הרפורמה המקיפה ביותר במערכת הבריאות של הודו, מעניקה כסוי רפואי מתקדם לכ-500 מיליון אזרחים הודים חסרי אמצעים. בנוסף, הרפורמה תשדרג 150,000 מרכזים רפואיים עד 2022. [למידע נוסף](#)
- **התכנית לייצוב הבנקים** – הזרמת כ-32.4 מיליארד \$ לבנקים הממשלתיים הסובלים מבעית חובות לא משולמים, על מנת לאפשר להם להגדיל את כמות ההלוואות ולתמרץ את המשק. [למידע נוסף](#)
- הקוד החדש לפשיטת רגל (**IBC**) - קוד פשיטת רגל החדש מקל על מערכת הבנקים בתהליך סילוק של נכסים לא מניבים, עוזר לשמור על האינטרסים של משקיעים, לתמוך בצמיחת האשראי ולהפוך עשיית עסקים בהודו לפחות מסורבלת. [למידע נוסף](#)
- **הברית הסולארית הבינלאומית – ISA** נועדה לספק פתרונות אנרגייה נקיה, ידידותית ובת קיימא עבור העולם (בעיקר המתפתח). במהלך ועידת ה-ISA הראשונה באוקטובר 2018, הצהיר ראש ממשלת הודו כי הודו עתידה לפתח יכולות ייצור של כ-175 ג'יגהוואט של אנרגיה מתחדשת עד 2022, מתוכם 100 ג'יגה וואט מאנרגיה סולארית, 60 ג'יגה וואט מאנרגיית רוח והיתר ממקורות אנרגיה מתחדשת אחרים. [אתר ISA](#)

יחסי סחר ישראל - הודו

למרות ההבדלים הרבים בין הודו וישראל, לשתי המדינות יש גם הרבה מהמשותף: שתיהן זכו בעצמאות בסוף שנות ה-40 של המאה ה-20, שתיהן השתחררו מעול הכיבוש \ המנדט הבריטי, שתיהן דמוקרטיות מודרניות המתאפיינות ברב תרבותיות ומגוון דתות, עדות, שפות ועמים, ושתיהן נאלצות להתמודד עם שכנים עוינים ומציאות ביטחונית מורכבת. אולי החשוב מכל - לשתיהן אתגרים מורכבים בתחומי המים.

היחסים הביילטרליים בין הודו לישראל התחזקו משמעותית בשנים האחרונות: שיתופי פעולה רבים הושקו בתחומי החקלאות, המדע, הבריאות, ה-IT, הטלקומוניקציה וכיו"ב. שני הצדדים מעוניינים בשיתוף בתחומים נוספים כמו טכנולוגיות מים לדוגמא. יתר על כן, ישראל והודו מצויות בתהליך מו"מ על הסכם סחר חופשי. נכון להיום, הודו הינה שותפת הסחר השנייה בגודלה עבור ישראל באסיה, אחרי סין.

באוקטובר 2015 ביקר נשיא הרפובליקה של הודו, פרנאב מוקרגי באוקטובר 2015. ביקור זה נתפס כביקור פורץ דרך שהניח את התשתית לשורה של ביקורי גומלין, ביניהם:

- ביקורו של הנשיא ריבלין בהודו בנובמבר 2016 – היה זה הביקור הראשון של נשיא מכהן מאז ביקורו של הנשיא עזר ויצמן בהודו

- ביקור ראש ממשלת הודו בישראל ביולי 2017 - הביקור הראשון בהיסטוריה של ראש ממשלה הודי מכהן, אשר ביקר בישראל במהלך כהונתו. זאת, בין השאר, לרגל אירועי 25 שנים ליחסים הדיפלומטיים בין המדינות.
- ביקור ראש ממשלת ישראל בהודו - בינואר 2018, נרנדרה מודי קיבל את פניו של בנימין נתניהו בנמל התעופה בדלהי, במה שמוגדר כ"חריגה מהפרוטוקול".

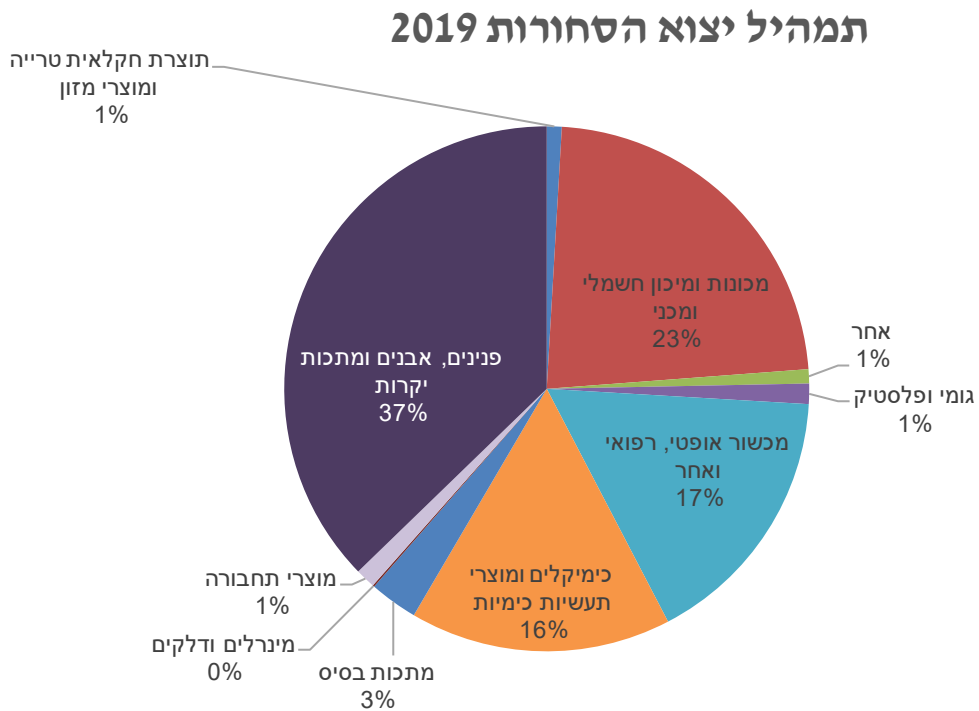
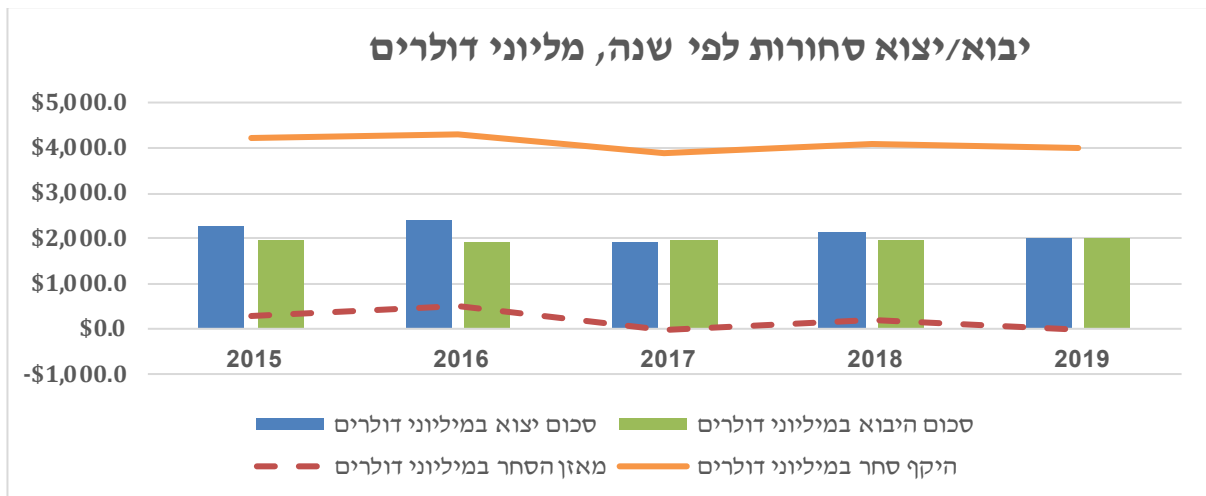
בנוסף לביקורים השונים משתפות המדינות פעולה גם דרך **קרן ישראל - הודו - I4F**. קרן ישראל – הודו לחדשנות טכנולוגית, (I4F), היא תכנית לשיתוף פעולה תעשייתי בין רשות החדשנות ומשרד המדע והטכנולוגיה ההודי (DST). על יישום הקרן מופקדת בישראל רשות החדשנות ו- Global Innovation & GITA – Technology Alliance) בהודו. מטרת הקרן היא קידום ותמיכה במיזמי מו"פ משותפים בין חברות מהודו ומישראל. מ-2018 מעמידה הקרן 40 מיליון דולר למשך חמש שנים לתמיכה בפרויקטים משותפים ותסיע במימון עד לגובה של 50% מהוצאות המו"פ המוכרות. סכומי התמיכה נעים בין 250 אלף דולר ל- 1.25 מיליון דולר לפרויקט מכל גוף מימון (ניתן לממן גם פרויקטים שעלותם נמוכה מרבע מיליון). קרן I4F הקצתה עד כה 8 מיליון דולר ובתוך כך - אושר מימון עבור 14 חברות הודיות וישראליות לפיתוח פתרונות במערכות מים, חקלאות, בריאות, ניידות ותקשורת. התכנית הושקה במעמד שני ראשי הממשלה בינואר 2018.

היקף הסחר בין המדינות

בשנים האחרונות נרשמה מגמת ירידה בהיקף האבסולוטי של היצוא הישראלי להודו. עם זאת, הירידה הינה זניחה ביחס להיקף היצוא וחלקה היחסי של הודו מבין יעדי היצוא נשאר בסביבות 3.5% מסך כל היצוא של ישראל⁴.

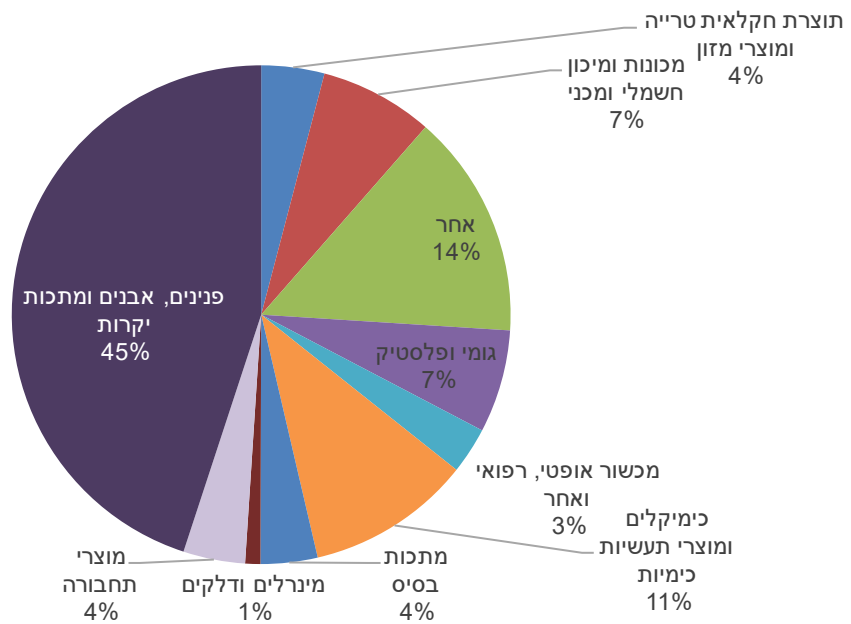
שנה	סכום יצוא במיליוני דולרים	אחוז היצוא מתוך סך היצוא הישראלי	סכום היבוא במיליוני דולרים	אחוז היבוא מתוך סך היבוא הישראלי	מאזן הסחר במיליוני דולרים	היקף סחר במיליוני דולרים
2015	\$2,252.9	3.52%	\$1,980.7	3.19%	\$272	\$4,234
2016	\$2,399.4	3.96%	\$1,897.0	2.88%	\$502	\$4,296
2017	\$1,934.3	3.16%	\$1,946.6	2.82%	-\$12	\$3,881
2018	\$2,146.3	3.47%	\$1,955.8	2.55%	\$191	\$4,102
2019	\$1,989.4	3.40%	\$2,008.8	2.62%	-\$19	\$3,998

⁴ הלמ"ס

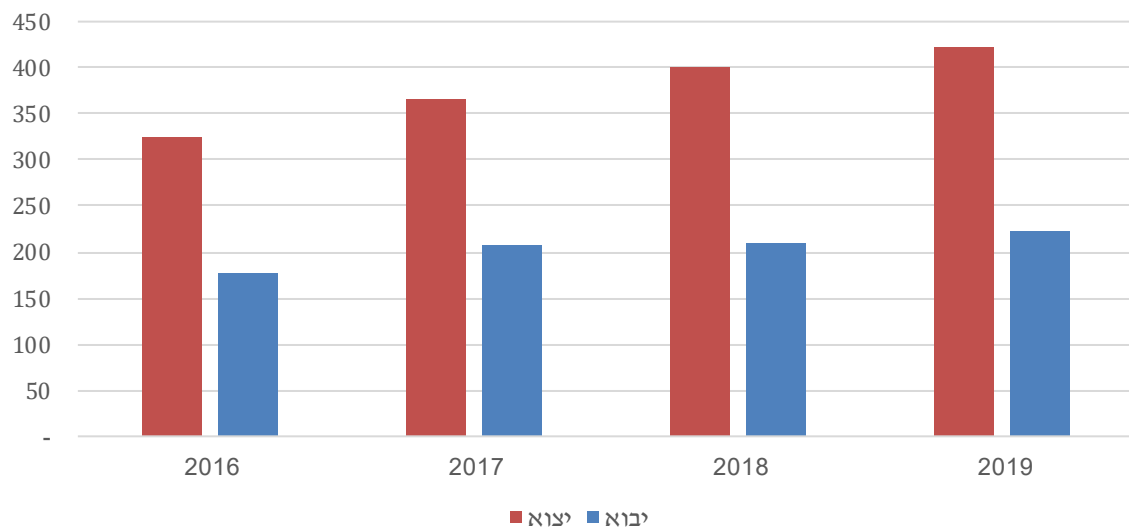
תמהיל יבוא הסחורות 2019

נתוני סחר בשירותים:

שנה	2016	2017	2018	2019
יצוא במיליוני דולרים	325.2	365.7	400	421.49
יבוא במיליוני דולרים	176.8	206.9	210.3	223.3

סחר בשירותים עסקיים, מליוני דולרים

יצוא השירותים מישראל להודו בשנת 2019 הסתכמו ב\$421 מיליון דולר. מתוכם \$149 מיליון משירותים מקצועיים, מדעיים וטכנולוגיים ושירותי ניהול ותמיכה למשרדים ולעסקים, \$111 מיליון נוספים מייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי. תקשורת, בינוי והרכבה, סחר, פרסום ושיווק, תיקון ואחזקה מהווים את השירותים העסקיים הישראלים המבוקשים ביותר בתעשייה ההודית.

הסכמי סחר ישראל-הודו:

שם ההסכם	שנת חתימה	האם בתוקף?
India-Israel Initiative for Industrial R&D I4RD למידע מלא	2005	כן
אמנה למניעת כפל מס למידע מלא	1996	כן
הסכם עידוד והגנה על השקעות	1996	לא (במו"מ לחידוש)
הסכם לשיתוף פעולה כלכלי בתחום המו"פ	2005	כן
הסכם שת"פ בין סוכנות החלל הישראלית לבין ISRO, סוכנות החלל של הודו (Geo-Leo Optical Link \ Atomic Clocks)	2017	כן

הכלכלה המקומית בזמן COVID19

במרץ 2020 הטיל ראש הממשלה נרדירה מודי סגר ארצי שנותר בתוקף עד ה-31 במאי. בניגוד למדינות אחרות (כמו גרמניה, איטליה ותאילנד), הסגר בהודו לא סייע במניעת התפשטות הנגיף. למעט כמה שירותים ועסקים חיוניים, שאר כלכלת הודו נותרה סגורה בתקופת הסגר. על פי הנתונים הרשמיים שפרסם משרד הסטטיסטיקה, הכלכלה ההודית התכווצה ב-23.9% ברבעון שחל בין אפריל-יוני של שנת 2020 - הירידה הגרועה ביותר שנרשמה מאז החלה הודו להציג נתונים סטטיסטיים של התמ"ג שלה בשנת 1996.

הכלכלה ההודית נשענת על צריכה פרטית והשקעות, אלו מהוות את שני מנועי הצמיחה הגדולים. ברבעון הראשון של 2020, הצריכה הפרטית - המהווה 59% מהתמ"ג של הודו - ירדה ב-27%, בעוד שההשקעות של עסקים פרטיים צנחו ב-47%. מאזן הסחר של הודו הפך לחיובי בעיקר בשל צמצום משמעותי ביבוא. במהלך הרבעון, הוצאות הממשלה גדלו ב-16%, אך הן לא היו גבוהות דין בכדי לפצות על הירידה שסבלו מנועי הצמיחה האחרים. פרט לחקלאות, כל המגזרים העיקריים במשק נפגעו קשות. באופן מובהק, ענפים עתירי עבודה כמו בנייה, נדל"ן, סחר קמעונאי, תחבורה וייצור התכווצו בצורה חדה ברבעון זה.

על פי קרן המטבע הבינלאומית כלכלת הודו צפויה להתכווץ בשנת 2020 ב-10.3% בשל מגיפת הקורונה. עם זאת, כבר בשנת 2021 הודו צפויה להתאושש ולהראות צמיחה של 8.8%, ובכך לתפוס את מעמדה ככלכלה הצומחת ביותר בעולם בשנת 2021, אף מעל סין לה צופים צמיחה של 8.2%.

תובנות הנספחים הכלכליים

מינהל סחר חוץ במשרד הכלכלה והתעשייה מפעיל שלוש נספחויות כלכליות בהודו כאשר כל אחת אחראית על אזורים גיאוגרפיים שונים אך שלושתן יחד משרתות מטרה משותפת אחת – קידום וחיזוק יחסי הסחר בין ישראל להודו:

Natasha Zangin

New Delhi
North & East Region

Sagi Itcher

Mumbai
Western / Central Region

Dr. Shai Moses

Bengaluru
South Region

נספחות ניו דלהי

נספחת: נטאשה זנגין

אזורי אחריות – צפון ומזרח הודו

מדינות מרכזיות במרחב אשר באחריות נספחות ניו דלהי:

חברות בולטות	סקטורים כלכליים עיקריים	תמ"ג (מיליארדים)	אוכלוסיה (מיליונים)	מדינה
Hero MotorGroup, HCL, TCS, ITC	בנקאות, שירותים פיננסיים וביטוח, נדל"ן, IT, ITeS, עיבוד מזון, תיירות	100	17	דלהי
Bharti, Indiabulls, Jindal	יצור חלקי רכב, IT, ITeS, חקלאות, עיבוד מזון, טקסטיל	110	25	הריאנה
Oswal, Nahar	יצור טרקטורים וחלקי רכב, אופנועים, תעשייה כימית, טקסטיל, חקלאות, פארמה	80	27	פונג'אב
PayTM	IT, כרייה ועיבוד מינרלים, אריגה, תיירות, מוצרי ספורט	230	200	אוטר פראדש
	IT, ITeS, מלט, כימיקלים, קרמיקה, שיש, פלדה, תיירות	129	69	ראג'סטאן
	חקלאות, גידול תה, עיבוד מזון, תיירות, פחם, נפט, גז	51	31	אסאם
Patanjali	עיבוד מזון, גידול פרחים, ביוטכנולוגיה, ICT, אנרגיה מתחדשת, תיירות	40	10	אוטראקא נד
	עיבוד מזון, פארמה, IT, אלקטרוניקה, תעשיית הצמר, אנרגיה הידרואלקטרית, תיירות	25	7	הימצ'אל פראדש

נספחות משרד הכלכלה והתעשייה בשגרירות ישראל בניו דלהי אמונה על כ-15 מדינות בצפון הודו ובמזרח ככל שהדבר נוגע לקידום יצוא ומשיכת השקעות זרות לישראל. בנוסף, אמונה הנספחות בדלהי על טיפול בסוגיות של רגולציה, קשרי ממשל וקידום סוגיות הנוגעות למדיניות סחר בכל רחבי הרפובליקה של הודו. ריבוי ההזדמנויות העסקיות במרחב בסקטורים השונים והרבים, כמו גם מספר המדינות וגודל האוכלוסיה העצום במרחב הצפוני והמזרחי של הודו (כ-700 מיליון אזרחים) מחייב את הנספחות לברור היטב את תחומי המיקוד ולחשוב כל העת היכן נכון וכדאי להשקיע את המשאבים אשר עומדים לרשותה.

נספחות מומבאי

נספח: שגיאי איציר

אזורי אחריות – מערב ומרכז הודו

מדינות מרכזיות במרחב אשר באחריות נספחות מומבאיי:

חברות בולטות	סקטורים כלכליים עיקריים	תמ"ג (מיליארדים)	אוכלוסיה (מיליונים)	מדינה
Adani, Amul, Netafim India	אנגריה סולרית ואנרגיית רוח, ייצור אוטומטי, נפט, פארמה, תעשיית היהלומים, חקלאות	243	63	גוג'ראט
TATA, Mahindra, Reliance, SBI, ICICI, SAN Pharma	חקלאות, מדיה, בנקאות, אבני חן ותכשיטים, תוכנה, IT, טקסטיל, מוצרי עור, מתכת, פארמה	430	112	מהרשטרה
Mantena	חקלאות, מחצבים. תעשייה (מתכות, רכב)	130	73	מדיה פרדש
TEVA	פארמה, חקלאות, תיירות, מחצבים	10	1.5	גואה

מומבאי היא בירתה העסקית של הודו ומאופיינת בתשתית הפיננסית הטובה ביותר במדינה, ומאכלסת את מטות התאגידים הגדולים ביותר בהודו, כגון: טאטא, רילאיינס, מהינדרה, אדיטיה בירלה, לצד הבורסה וגופי הרגולציה הפיננסיים. בעוד שאוכלוסיית מדינת מהרשטרה כולה (המדינה בה נמצאת מומבאי) מהווה כ-9% מאוכלוסיית הודו, חלקה בתמ"ג הודי הוא כ-18%, וזאת הודות לפעילות הכלכלית הענפה, והפיכתה לביתם של כ-24 מיליון איש, מה שמאפשר סחר בכל התחומים, ומוניטין בינלאומי. נוסף על כך, נמל Nhava Sheva הפך למרכז יצוא ויבוא הסחורות לכל המדינה (הנמל הימי הגדול בהודו), ושינוע של כ-11% מן הטובין הבאים בשערי הודו.

תחום הבנקאות הולך יד ביד עם פעילות מסחרית, ואכן הבנקים הגדולים בהודו, פרטיים וממשלתיים, מעוניינים בפתרונות דיגיטליים לתחום הפיננסיים – פינטק. כל התאגידים הגדולים מזהים את החשיבות בהטמעת פתרונות הגנת סייבר ומוכנים להשקיע במיגון קיברנטי. מעמד הביניים הגדול בעיר מהווה כוח קניה משמעותי וצריכת שירותי רפואה מתקדמים, תחבורה, תיירות ופנאי נמצאים בעליה מתמדת, וכך גם כל ענף הקמעונאות המקוונת והתשלומים הדיגיטליים.

נספחות בנגלור

נספח: שי מוזס

אזורי אחריות – דרום ודרום מזרח הודו

מדינות מרכזיות במרחב אשר באחריות נספחות בנגלור:

חברות בולטות	סקטורים כלכליים עיקריים	תמ"ג (מיליארדים)	אוכלוסיה (מיליונים)	מדינה
Infosys, Wipro, Biocon	IT, ביוטכנולוגיה	1	61	קרנטקה
V-Guard Industries, Muthoot Finance	חקלאות (בעיקר גידולי קוקוס, קפה, תה), תיירות	5	33	קרלה
Apollo Hospitals, Ashok Leyland, Sun TV	אוטומוטיב, ציוד רפואי	125	72	טמיל נדו
Aurobindo Pharma, Dr. Reddys Laboratories	ביוטק, חקלאות, בעיקר גידולי טבק וכותנה	121	35	טלנגנה
Visaka Industries	ייצור מתקדם, חקלאות (בעיקר גידולי אורז וקנה סוכר), מים והשקיה	250	85	אנדרה פרדש
	תיירות	125	1	פודוצ'רי
	חקלאות (קוקוס ואורז), תיירות	226	0.4	איי אנדמן וניקובר

בנגלור היא מקום מושבה של נספחות משרד הכלכלה והתעשייה בקונסוליה הכללית של ישראל לדרום הודו, בראשות הקונסול הכלכלי ד"ר שי מוזס, פועלת לקידום היצוא הישראלי לדרום הודו ומשיכת השקעות זרות מהודו לישראל. הנספחות מכסה את מדינות דרום הודו השונות, ובתוכן את הערים המרכזיות בנגלור, צ'נאי, היידראבד, וקוצ'ין.

הקונסוליה ממוקמת בבנגלור, 'עמק הסיליקון' של הודו, עיר אשר מאכלסת את תעשיית ה-IT ההודית הידועה, עם ספקי שירותים מובילים כגון, אינפוסיס, וויפרו ו-TCS, ומהווה גם נקודת מוקד (HUB)

טכנולוגי עשיר, המורכב מפסיפס של מרכזי חדשנות של תאגידיים רב-לאומיים וסטארטאפים חדשניים. בנוסף, בבנגלור מתרכזות תעשיות הסייבר, החלל, תעשיות ביטחוניות שונות, מכשור רפואי ועוד, והנספחות פועלת לקידום שת"פ עם כל מגוון שחקנים אלו. הנספחות מכסה פעילויות קידום בכל תחומי הכלכלה, ובפרט, שמה דגש על תחומי החקלאות והמים, הסייבר, ה-IT ומכשור רפואי, היכן שהפוטנציאל לייצוא ישראלי הנה גבוה.